

СНЕЖАНА Г. ЛЕКИЋ*

Београдска пословна школа

Београд

ЈЕЛЕНА М. ВАПА-ТАНКОСИЋ**

Факултет за економију и

инжењерски менаџмент

Нови Сад

УДК 336.7:347.73

Монографска студија

Примљен: 27.12.2016

Одобрен: 26.01.2017

Страна: 221-240

ЗНАЧАЈ ЈЕДИНСТВЕНОГ ПРАВНОГ ОКВИРА ЗА ПРОЦЕС СПРЕЧАВАЊА ПРАЊА НОВЦА У БАНКАРСТВУ

Сажетак: Прање новца као глобални феномен присутно је на економској сцени света још од прве половине 20. века. У условима савременог раста међузависности светске привреде и либерализације светских токова капитала отварају се нове могућности за реализацију најразличитијих финансијских трансакција које се могу свести под појам прања новца. Полазећи од тога, рад ће се првенствено бавити глобалном, регионалном и националном регулативом која би представљала правни оквир којим би се активности у овом домену ограничиле и свеле на најмању могућу меру. Хармонизована глобална правна инфраструктура олакшала би и имплементирање националног законодавства у области спречавања прања новца. Домаћа законска регулатива биће посебно анализирана кроз призму њене усклађености са европским стандардима и регулативом. Полазна основа анализе регулативе у области спречавања прања новца на различитим нивоима мотивисана је потребом спречавања негативних последица као што су подривање стабилности, транспарентности и ефикасности финансијског система земље, избегавање економских поремећаја и нестабилности, угрожавање програма реформи, смањивање инвестиција, губљења угледа државе и угрожавања националне безбедности земље. У томе посебно значајну улогу има примена законске регулативе у банкарском сектору као централном каналу за реализацију финансијских трансакција које могу бити повезане са процесима прања новца.

Кључне речи: прање новца, кривично дело, типологије прања новца, банкарство, превентивне мере

Увод

Глобализација обично подразумева растући процес интеграције националних економија у једну глобалну економију. Џорџ Ритцер (George Ritzer) глобализацију дефинише као „транспланетарни процес који укључује растуће

---

* lekic.sneza@gmail.com

** jvapa@fimek.edu.rs

токове робе, услуга, људи, капитала и информација у свим правцима, као и структуре које се кроз процес сусретања тих токова креирају представљајући за њих баријере или подстицаје” (Ritzer, 2010: 2). Глобализација подстиче слободан проток капитала и робе, односно привредни развој кроз повезивање националних привреди, проширивање тржишта и омогућавање приступа савременој технологији у производњи, дистрибуцији комуникација и расту могућности обраде података. Такође, омогућила је стварање нових финансијски инструмента, већи обим трговања тим инструментима и повећање ликвидности финансијских тржишта. Циљ глобализације је отворена трговина и рушење свих баријера. Међутим, отвореност значи отварање простора и за позитивне и за негативне појаве. Једна од негативних појава глобализације је и финансијски криминал. Наиме, новац од криминала све се више путем „прања“ преноси у легалне привредне токове што доводи до подривања стабилности, транспарентности и ефикасности финансијског система земље, економских поремећаја, угрожавање програма реформи, смањења инвестиција и губљење угледа државе. На међународном нивоу кретање капитала под утицајем прања новца може деловати дестабилизујуће због интегративне природе светског финансијског тржишта. Финансијске тешкоће настале на једном месту врло лако се могу проширити и у друге земље, претварајући тако национални проблем у међудржавни. Све то дугорочно озбиљно угрожава економску и монетарну стабилност на глобалном нивоу.

Прање новца је процес трансформације прихода од криминала у легално стечена средства (Gallant, 2005: 11) и може имати јак утицај на економију једне земље јер помаже финансирање криминала и корупције и на тај начин чини земљу мање привлачном за стране инвеститоре. Прање новца повећава оперативни ризик финансијских трансакција и угрожава стабилност финансијских институција (Schott, 2006).

За разлику од других активности које су мотивисане стицањем имовинске користи, најважнији циљ криминалних група које се баве прањем новца није постизање што већег профита, него постизање што веће искоришћености прљавог новца претварањем у легални, а на тај начин и веће масе за даље неометано коришћење у легалним активностима. Новац који не успе да се „опере“ и убаци у легалне новчане токове вреди пуно мање (Gilmore, 2011).

Прање новца органски је повезано са организованим криминалом, чија се делатност обавља на територији више држава. Организовани криминал обухвата активност криминалних група или организација чији је циљ противзаконито обављање послова, односно организација или мрежа чији је циљ вршење кривичних дела ради стицања користи или моћи (Бјелајац, Зиројевић, 2014: 83). Прање новца је дериватан облик криминалитета код којег мере превенције и поступци откривања захтевају посебну оспособљеност, стручност, преданост, организованост и координацију органа који се баве његовим сузбијањем (Вјелајац, Јовановић, 2012: 100).

Процена Међународног монетарног фонда је да тзв. „брuto криминални производ” у свету износи више од 500 милијарди долара годишње, а по проце-

ни Уједињених нација, чак 80% наведеног износа остварено је трговином наркотицима. Прање новца је глобални проблем и међународни изазов (Buchanan, 2004: 115).

Један од начина неутрализације и смањивања негативних појава од глобализације јесте постојање безбедносне културе. Безбедносна култура подразумева безбедносну активност која изражава спремност за деловање и понашања у складу са стеченим знањима и вештинама, као и у складу са прихваћеним вредносним ставовима. Огледа се у препознавању опасности, реаговању на њих избегавањем опасности, отклањањем опасности или упућивањем на оне субјекте који ће професионално реаговати и сачувати угрожене вредности (Бјелајац, Зиројевић, 2014: 80).

Међународна права регулатива за спречавање прања новца

Имајући у виду да организовани криминал угрожава стабилност националних економија и да је откривање и спречавање прања новца ефикасан инструмент у борби против њега, међународна заједница је донела низ конвенција, препорука и смерница. У том смислу донето је неколико међународно правних аката која у ову борбу уносе нова средства, методе и погледе.

Уједињене нације

Прва међународна организација која је предузела активности у супротстављању прања новца на глобалном нивоу су Уједињене нације (УН). У оквиру ове организације спроводи се Глобални програм за борбу против прања новца, прихода стеченог криминалом и финансирања тероризма (Global Programme Against Money Laundering – GPLM), са циљем јачања капацитета држава чланица за имплементацију мера против прања новца и финансирања тероризма и пружање помоћи у откривању, заплени и одузимању незаконито стечене имовине.

Република Србија је ратификовала више конвенција Уједињених нација које су према одредби члана 194 Устава Републике Србије постале саставни део унутрашњег права, и то су следеће потврђене и потписане конвенције:

- Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци (Бечка конвенција) донета 1988. године („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 14/90). Прва је конвенција која уређује питање прања новца, али се ограничава на једно предикатно дело, а то је продаја дроге. Ова конвенција конститuisала је минималне стандарде ангажовања које међународна заједница захтева од појединих држава. Такође, обавезала је државе потписнице да инкриминишу прање новца и осигурају да регулатива о тајности банкарског пословања не буде препрека кривичним истрагама, да подрже укидање законских препрека које отежавају истрагу, вођење судских поступака и међународну сарадњу.
- Међународна конвенција о сузбијању финансирања тероризма (Њујоршка конвенција) усвојена од стране Генералне скупштине Уједињених нација 1999. године („Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 7/2002), обавезује државе

чланице успостављање адекватаног нормативног оквира у националним законодавствима који би подразумевао кривичноправну, грађанскоправну или управноправну одговорност правних лица за финансирање тероризма. Конвенција предвиђа идентификовање, замрзавање и заплону средстава за терористичке активности, уз искључење могућности позивања на банкарску тајну, као оправдања за одбијање сарадње.

- Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала са допунским протоколима (Палермо конвенција), донета 2000. године („Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 6/2001), као основни правни акт УН који одређује обавезе држава потписница у борби с прањем новца. Односи се на: спречавање и откривање прања новца стеченог одређеним кривичним делима, одузимање предмета имовинске користи или њене противвредности и истражна овлашћења и технике. Ова конвенција ближе одређује финансијско-обавештајну јединицу (Financial Intelligence Unit – FIU) и прописује међународну правну сарадњу држава чланица у оквиру откривања, гоњења, истрага и пресуда кривичних дела организованог криминала, као и заплене и одузимања ствари и средстава стечених кривичним делима.
- Конвенција Уједињених нација против корупције (Мерида конвенција) донета 2003 године („Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 12/2005) указује на повезаности корупције и других облика криминала, посебно организованог и привредног криминала, укључујући прање новца. То је први глобални правни инструмент о корупцији који садржи мере за превенцију, криминализацију и међународну сарадњу. Конвенција поједностављује међународну сарадњу по питању контроле и санкционисања корупције.

Организација за контролу и спречавање прања новца

Организација за контролу и спречавање прања новца (Financial Action Task Force, у даљем тексту *FATF*) основана је у Паризу 1989. године на предлог економско најразвијенијих земаља света (група Г-7) са задатком да анализира проблеме прања новца и даје препоруке за њихово спречавање. Ова организација обухвата 35 земаља и 2 међународне организације¹, преко 20 посматрача од којих су пет регионална тела за спречавање прања новца и више од 15 других међународних организација или органа.

Препоруке *FATF* признате су као глобални стандард у борби против прања новца и финансирања тероризма. Оне представљају најбољу међународну праксу, али постављају и високе стандарде у заштити финансијског и нефинансијског сектора од штетних утицања прихода незаконитих активности. Ова организација 1990. године усвојила је документ под називом „Четрдесет препорука за борбу против прања новца“ (The Forty Recommendations) којим се утврђује општа стратегија у борби против прања новца. Препоруке настале на основама Конвенције УН против незаконите трговине опојним

¹ Чланице *FATF*-а су следеће земље и међународне организације: Аргентина, Аустралија, Аустрија, Белгија, Бразил, Канада, Кина, Данска, Европска комисија, Финска, Француска, Немачка, Грчка, Савет за заливску сарадњу, Хонг Конг, Исланд, Индија, Ирска, Италија, Јапан, Република Кореја, Луксембург, Малезија, Мексико, Холандија, Нови Зеланд, Норвешка, Португалија, Руска Федерација, Сингапур, Јужна Африка, Шпанија, Шведска, Швајцарска, Турска, Велика Британија и САД. Преузето са: <http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>, 10. 11. 2016.

дрогама и психотропним супстанцама донетој 1988. године и листи смерница за супервизију банака коју је објавио Базелски комитет за супервизију банака 12. 12. 1988. године, чланице су се обавезале да примењују а препоручују се и другим земљама. На ванредној седници *FATF-a* одржаној у Вашингтону 29. и 30. 10. 2001. године, непосредно после догађаја 11. 09. 2001. године, донете су „Посебне препоруке против финансирања тероризма“ (*Special Recommendations Against Terrorist Financing*) које представљају напоре на глобалном нивоу на откривању, спречавању и пресецању путева финансирања тероризма. Препоруке *FATF-a* покривају систем кривичног права и подручја рада органа гоњења, финансијски систем и његову регулативу, као и питање међународне сарадње. Најзначајнија препорука свим земљама света је да своја кривична законодавства измене у том смислу да прање новца постане кажњиво као кривично дело, уз обавезу банака да идентификују корисника рачуна и повећају међународну сарадњу.

FATF-a је на свом пленарном састанку одржаном 16. 02. 2012. године у Паризу, донео нове препоруке под називом „Међународни стандарди у борби против прања новца и финансирања тероризма и ширења оружја за масовно уништење“ (*International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*). Након завршене треће евалуације својих чланова, *FATF* је извршио ревизију својих препорука којом су биле обухваћене „нове и тек наслућене претње, разјашњене и оснажене постојеће обавезе, водећи при томе рачуна да се очува неопходна стабилност и строгост препорука“ (*FATF*, 2012). Ревидирану структуру нових препорука које обједињују 40 препорука за борбу против прања новца и 9 специјалних препорука за борбу против финансирања тероризма, чини седам делова: политика и координација спречавања прања новца и финансирања тероризма; прање новца и конфискација; финансирање тероризма и финансирање ширења оружја за масовно уништење; превентивне мере; транспарентност и стварно власништво над правним лицима и аранжманима (трустовима); овлашћења и одговорност надлежних власти и остале институционалне мере; и међународна сарадња (*FATF*, 2012).

Земље чланице *FATF-a* надзиру примену препорука путем двоструко приступа: а) годишње самопроцене и б) детаљнијег процеса међусобне процене у складу с којом свака земља чланица постаје предмет контроле на лицу места. Осим тога, *FATF* у свим земљама извршава преглед мера које су предузете у циљу имплементације препорука, којим се утврђује општа стратегија у борби против прања новца и издаје прегледе предузетих мера измену више земаља (Fijat, 2013: 211).

Европска унија

На нивоу Европске уније борба против организованог криминала и прања новца донела је бројне конвенције и директиве, од којих су најважније:

- Конвенција Савета Европе о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом – Стразбуршка конвенција, донета 1990. године („Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 7/2002; „Службени лист СЦГ -

Међународни уговори“, бр. 18/2005). Основна дефиниција прања новца у члану 6. Конвенције заснована је на дефиницији коришћеној у члану 3. Конвенције УН из 1988. године и захтева да се прање новца или било која друга врста сродне активности третира као кривично дело (Basel Committee on Banking Supervision, 2001). Ова конвенција обавезује државе потписнице, не само на криминализацију прања новца, већ и на усвајање широке дефиниције предикатних дела (претходних, главних казних дела) која покривају сва казненa дела.

- Кривичноправна конвенција Савета Европе о корупцији из 1999. године („Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 2/02; „Службени лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 12/05), која предвиђа обавезу за државе потписнице да у свом националном кривичном законодавству предвиде одређена кривична дела корупције, прописујући систем кривичне одговорности за њихове учиниоце, као и установљавање специјализованих органа за борбу против корупције, мера заштите сарадника правде и сведока. Конвенција дефинише и оквири за унапређење међународне сарадње и узajамне помоћи држава у борби против корупције, укључујући екстрадицију и размену информација. Њену примену надгледа Група држава против корупције (GRECO).
- Конвенција Савета Европе о прању, тражењу, заплени и одузимању прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма - Варшавска конвенција, донета 2005. године („Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 19/2009). То је први применљив међународни уговор који се односи на превенцију и контролу и прања новца и финансирања тероризма, којим су прописани основни принципи сарадње око података на банкарским рачунима и приступ базама банкарских података, сарадња међу финансијско-обавештајним јединицама, надзорни механизам и решавање спорова. Саставни део ове Конвенције су додатак с пописом казних дела и извештај с објашњењима (Basel Committee on Banking Supervision, 2002).
- Директива бр. 2005/60/ЕЦ о спречавању коришћења финансијског система у сврхе прања новца и финансирања тероризма којом се прописује идентификација странке, дубинска анализа, верификација и надзор клијената (стварних власника), лимити коришћења готовине, препознавање повезаних, нелогичних и сумњивих трансакција, обавеза извештавања, забрана објављивања информација, максимална заштита запослених у финансијским институцијама од одговорности због давања информација, оспособљавање особља и управљање ризицима, вођење евиденције и статистике, надзор и санкције (Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council, 2005).
- Уредба 1781/2006 о документацији која прати електронске трансфере. Ради примене Посебне препоруке VII *FATF*, којој је циљ побољшање транспарентности свих врста пребацивања новца електронским путем унутар земље и међу државама. У циљу прикупљања података о налогодавцу прописује се поступање институција које проводе трансакцију, посредника при њиховом спровођењу и оних које такве трансакције примају, као и процена ризика и обавеза обавештавања специјализованих агенција које се баве овом проблематиком (*FIU*) о сумњивим трансакцијама (Basel Committee on Banking Supervision, 2003a).

Вођене основном идејом да прање новца и финансирање тероризма мора бити забрањено, међународне конвенције, смернице и препоруке прописују одузимање профита од свих незаконитих делатности, начин спровођења мера и активности ради квалитетне идентификације и обавештавања *FIU*, размену података с другим државама и међународну правну помоћ.

Базелски комитет за и надзор банака

Гувернери централних банака десет најразвијенијих држава света и Швајцарске у оквиру Банке за међународне обрачуне (*Bank for International Settlements – BIS*) основали су 1974. године Базелски комитет за надзор банака, са циљем унапређења међународне сарадње у области превентивне супервизије (контроле) банака (*Basel Committee on Banking Supervision, 2003b*). Државе чланице представљају њихове централне банке, односно одређена тела са формалним овлашћењима супервизије рада банака ако ти послови нису у надлежности централне банке.

Базелски комитет донео је више докумената који представљају смернице за спречавање прања новца и предуслов за идентификацију рачуна у банкама у вези са тероризмом: 1) Изјава о принципима о прању новца и Изјава о превенцији (*Prevention of Criminal Use of the Banking System for the Purpose of Money-Laundering, 1988*) чији су основни принципи: „да процедуре захтевају неопходну идентификацију клијената, поштовање и усаглашавање са забранама (*compliance*), доношење прописа о финансијским трансакцијама, онемогућавање трансакција које су повезане са прањем новца и сарадња са агенцијама за борбу против криминала” (*Klasens, 2006: 52*); 2) Кључни принципи за ефикасну банкарску контролу (*Core principles for effective banking supervision, 2012*) који обезбеђују обухватни план за ефикасан систем банкарске контроле²; 3) Детаљне финансијске провере клијената (*Customer Due Diligence - CDD*)³.

Национална регулатива Србије за спречавање прања новца

У Републици Србији ради усаглашавања прописа са стандардима ЕУ донето је више закона и одлука надлежних органа који утичу на спречавање и сузбијање организованог криминала, прања новца и финансирања тероризма.

Кривични законик Републике Србије

У складу са наведеним међународним и европским стандардима у области сузбијања финансијског криминала Кривични законик Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009,

² Усвојено је 25 принципа, од којих се петнаести се односи на прање новца, укључујући стриктно правило „Упознај свог клијента“ (*Know Your Customer - KYC*). У оквиру овог правила треба прописати и оперативни спроводити све елементе који ће омогућити финансијској институцији да се адекватно упознају клијентове планиране и уобичајене намере у пословном односу са финансијском институцијом, очекивани обим промета по рачуну, да ли клијент очекује само уплате из земље у којој борави или и из иностранства итд. То битно у каснијем оцењивању ризичности сваког појединачног клијента, праћењу његових активности и минимизирању ризика.

³ На основу овог документа свака банка треба да направи Програм спречавања прања новца, који ће представљати стандарде активности банке на спречавању прања новца и финансирања тероризма.

111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014), чланом 231. прописује кривично дело прања новца. Ово дело се састоји у конверзији или преносу имовине за коју се зна да потиче од кривичног дела, у намери да се прикрије или лажно прикаже незаконито порекло имовине, у прикривању или лажном приказивању чињеница о имовини за коју се зна да потиче од кривичног дела или у стицању, држању или коришћењу имовине за коју се у тренутку пријема зна да потиче од кривичног дела.

Код овог кривичног дела објекат заштите је финансијски систем, а објекат напада су новац и имовина који су прибављени вршењем кривичних дела, било самог учиниоца или другог лица (Јовашевић, 2013: 1849). У дефинисању прања новца у Кривичном законнику постоји несклад између назива овог кривичног дела и његове садржине. Иако кривично дело носи назив „прање новца“, реч „новац“ уопште се не помиње, а реч „имовина“ појављује више пута. Имовина је шири појам од новца и представља скуп права и обавеза на стварима који улазе у имовину (Ђуровић, 2015: 215).

Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма

Основе превентивног деловања у спречавању прања новца регулисане су Законом о спречавању прања новца из 2001. године. Додатним усклађивањем са II Директивом ЕУ о спречавању коришћења финансијског система у сврхе прања новца и ревидираним препорукама *FATF* већи део текста Закона из 2001. године промењен је доношењем Закона о спречавању прања новца 2005. године. Ради усаглашавања са променама међународних стандарда у овој области 2009. године донет је Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма који је у више наврта био ревидиран (Службени гласник РС, бр. 20/2009, 72/2009, 91/2010 и 139/2014).

Прањем новца, у смислу овог Закона члан 2(1) сматра се: 1) конверзија или пренос имовине стечене извршењем кривичног дела; 2) прикривање или нетачно приказивање праве природе, порекла, места налажења, кретања, располагања, власништва или права у вези са имовином која је стечена извршењем кривичног дела; 3) стицање, држање или коришћење имовине стечене извршењем кривичног дела. Финансирање тероризма, члан 2(2), подразумева обезбеђивање или прикупљање имовине или покушај њеног обезбеђивања или прикупљања, у намери да се користи или са знањем да може бити коришћена, у целисти или делимично: 1) за извршење терористичког акта; 2) од стране терориста; 3) од стране терористичких организација. Под финансирањем тероризма, Законом се још сматра се и подстрекавање и помагање у обезбеђивању и прикупљању имовине, без обзира да ли је терористички акт извршен и да ли је имовина коришћена за извршење терористичког акта.

Законом се разрађује: стварање јединствене листе обвезника; мере познавања и праћења странке и превентиван приступ базиран на степену ризика; аналитичко-обавештајни рад тела одговорног за спречавање прања новца и финансирање тероризма; повратно извештавање обвезника; пренос физички преносивих средстава плаћања преко државне границе; заштита доставе ин-

формација у доброј вери; међународна сарадња; обавеза вођења евиденције и статистике; дефинисање надзорних тела по појединим секторима; прописивање ефективних, пропорционалних и превентивних казни. Закон изричито прописује поједине радње и мере за спречавање прања новца и финансирања тероризма које су дужни да предузимају сви обвезници. Листа обвезника је допуњена према дефиницијама нових организационих облика који су се појавили на тржишту сходно новим технологијама.

У току је измена и допуна Закона о спречавању прања новца и финансирање тероризма, који уређује систем превентивних мера против прања новца и финансирања тероризма, као и Закона о репресивним мерама које се спроводе на основу релевантних резолуција Савета безбедности Уједињених нација, којима се прописује ограничавање располагања имовином физичких и правних лица означених као терористи или терористичке организације.⁴

Национална стратегија и Акциони план за борбу против прања новца и финансирања тероризма

Национална стратегија за борбу против прања новца⁵ из 2008. године била је прва национална стратегија Републике Србије у овој области којом се дају препоруке за превазилажење проблема и унапређење постојећег система за борбу против прања новца и финансирања тероризма, и то на законодавном, институционалном и оперативном нивоу, као и у погледу стручног усавршавања и обуке. Таква концепција стратегије била је усмерена на задовољавање међународних стандарда и испунила је свој циљ - успостављање система за борбу против прања новца и финансирања тероризма.

Нову националну стратегију (у даљем тексту Национална стратегија) Влада Републике Србије је усвојила 31. 12. 2014. године. Приликом израде Националне стратегије водило се рачуна о последњим променама у међународним стандардима⁶ који сада захтевају не само техничко испуњавање стандарда већ и ефикасност њихове примене, на законодавном и институционалном нивоу. Национална стратегија акценат ставља на сарадњу свих надлежних државних органа кроз размену информација и експертизе, приступ базама података и образовање радних тимова. Њен општи циљ јесте да кроз суштинско јачање појединих делова система циљаним и осмишљеним мерама доп-

⁴ Нацрт закона о изменама и допунама Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма и његова радна верзија објављени су на сајту Управе за спречавање прања новца (<http://www.apml.gov.rs>). Измене се предвиђају како би се законска решења ускладила са новим стандардима у овој области – 40 препорука FATF - Међународни стандарди у борби против прања новца и финансирања тероризма и ширења оружја за масовно уништење, Директива ЕУ 2015/849 Европског парламента и Савета од 20. 05. 2015 године о спречавању коришћења финансијског система у сврхе прања новца или финансирања тероризма, о изменама Уредбе (ЕУ) број 648/2012 Европског парламента и Савета и престанку важења Директиве 2005/60/ЕЗ Европског парламента и Савета и Директиве комисије 2006/70/ЕЗ.

⁵ Националну стратегију за борбу против прања новца и финансирања тероризма Влада је усвојила 25. 09. 2008. године („Службени гласник РС“, бр. 89/08)

⁶ Препоруке и методологија FATF и предложени текст Четврте директиве ЕУ о прању новца.

ринесе потпуној заштити финансијског система и привреде државе од опасности које узрокују прања новца и финансирање тероризма и ширење оружја за масовно уништење, чиме се јача интегритет финансијског сектора и доприноси безбедности и сигурности.

Национална стратегија и Акциони план за спровођење Националне стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма (у даљем тексту: Акциони план) узели су у обзир и закључке националне процене ризика спроведене 2012. године, сходно препоруци 1 *FATF*, а на основу методологије Светске банке.

Општи циљ Националне стратегије разрађује се кроз четири стратешке теме (Службени гласник РС, бр. 3/2015): 1) смањивање ризика од прања новца и финансирања тероризма кроз стратешко планирање, координацију и сарадњу свих учесника у систему; 2) спречавање уношења имовине за коју се сумња да је стечена кривичним делом у финансијски систем и друге секторе, односно откривање и пријављивање већ унете имовине; 3) уочавање и отклањање претњи од прања новца и финансирања тероризма, кажњавање извршилаца кривичних дела и одузимање незаконито стечене имовине; 4) квалификовани кадрови оспособљени за делотворно учешће у свим сегментима система за борбу против прања новца и финансирања тероризма и разумевање у јавности улоге и планова надлежних органа.

С обзиром да је борба против прања новца директно повезана са другим облицима борбе против криминала, овом стратегијом се дају препоруке у вези са: одузимањем противправно стечене имовинске користи; привременим мерама код одузимања противправне имовинске користи; обрнутим теретом доказивања у вези са одузимањем противправне имовинске користи и управљањем привремено одузетом противправном имовинском користи.

Примена Националне стратегије дефинисана је Акционим планом који предвиђа конкретне активности са постављеним роковима, одговорним институцијама и неопходним средствима. Орган надлежан за надзор над применом ове стратегије је Стална координациона група, која ће се приликом мерења и оцењивања успешности Националне стратегије нарочито руководити провером ефикасности активности и мера на испуњавању постављених циљева. Преглед и провера спровођења и ефикасности спровођења Акционог плана вршиће се сваке две године.

Управа за спречавање прања новца

Управа за спречавање прања новца основана је у саставу Министарства финансија као самостална јединица у оквиру финансијско-обавештајне службе Републике Србије, која је централни орган у систему борбе против прања новца и финансирања тероризма.

Надлежност Управе је прописана Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма. Управа прикупља, анализира и чува податке и информације добијене од обвезника. У случају када утврди да у вези неког лица

или трансакције постоји сумња да се ради о прању новца, Управа обавештава надлежне државне органе (полиција, правосудни и инспекцијски органи), ради предузимања радњи и мера из њихове надлежности. Она настоји да у сарадњи са другим државним органима и обвезницима утврди потребе за даљом обуком, која се реализује кроз семинаре и радионице, а има за циљ успешнију примену закона у свим његовим аспектима. Управа за спречавање прања новца тежи да у сарадњи са другим државним органима допринесе јачању система за откривање и спречавање прања новца у Србији и очувању интегритета финансијског система државе.

На међународном плану, Управа активно учествује у раду Манивала (*MoneyVAL*) члан је међународног удружења финансијских обавештајних служби – Егмонт групе од јула 2003. године.

На иницијативу Савета Европе, септембра 1997. године, по узору на *FATF*, формирана је посебна комисија (PC-R-EV, поткомисија Европског комитета о проблемима криминала Савета Европе CDPC), која ће спроводити послове самооцењивања и узајамне евалуације по узору на *FATF* у земљама Савета Европе које нису чланице *FATF*-а. Ова комисија касније је преименована у *MoneyVAL*. Циљ Манивала је да све државе чланице имају делотворне системе за борбу против прања новца и финансирања тероризма и да буду усклађене са релевантним стандардима у тој области.

Егмонт је група финансијско-обавештајних служби специјализованих за борбу против прања новца и финансирања тероризма. Трајно промовише и подржава сарадњу националних управа, подстиче међусобну размену информација и искустава о могућим случајевима прања новца (Condemi & Pasquale, 2005:161). У њеном саставу 2015. године било је 150 чланица, а очекује се да ће та бројка и даље расти.

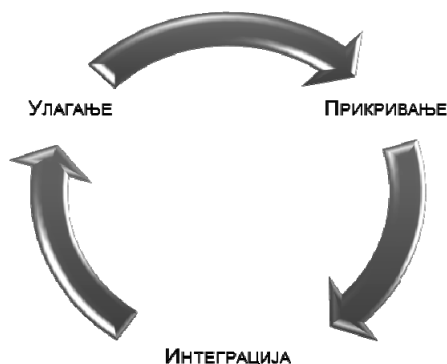
Од јуна 2010. године Управа за спречавање прања новца, која има својство посматрача, учествује у раду Евроазијске групе за борбу против прања новца и финансирања тероризма.

Процес прања новца

Прање новца се односи на промену незаконито стеченог новца на начин да изгледа легалан. Према Грахаму (Graham, 2003: 3-4) прање новца представља процес који криминалцима омогућава контролисање средстава произашлих из њихових активности, сигурну потрошњу, тј. инвестирање тих средстава, избегавање сумње и откривања, као и конфискације или одузимања. Прање новца обухвата делатности усмерене на прикривање имовинске користи добијене кривичним делом, укључивање, депоновање и друго располагање дотичним предметима (новцем, вредносним папирима итд.) стварајући привид легалне стечености тих предмета (Слијепчевић, 2014: 99).

Процес прања новца одвија се у три основне фазе: улагање или полагање (*placement*), прикривање или раслојавање (*layering*) и интеграција (*integration*), слика 1.

Слика 1. Процес прања новца

Извор: Cox, Dennis (2014): *Handbook of Anti Money Laundering*, John Wiley & Sons, Ltd., London, p.15.

Улагање има за циљ убацивање готовог новца у легалне финансијске токове. Новац се уплаћује на банкарске рачуне у виду неке законите активности у којој се плаћање врши у готовом новцу, и то најчешће као приход остварен од фиктивног привредног друштва које нема пословних активности, већ служи искључиво за полагање „прљавог” новца или уситњавање великих сума новца, а потом његово полагање на рачуне у износима који нису сумњиви и нису предмет пријављивања надлежним органима. Најчешће се бирају банке у земљама у којима је контрола веома слаба или не постоји. С једне стране, из угла криминалца, ово је најопаснија фаза јер постоји директна веза с новцем, а с друге ова фаза је важна за откривање прљавог новца, јер је у њој најлакше открити ко је власник незаконитог новца и одакле новац долази (Cindori, 2007: 56).

У фази прикривања новац се пребацује легалним трансакцијама са рачуна на који је положен на друге рачуне привредних друштава ради приказивања неке фиктивне пословне активности или обављања неког легалног посла са привредним друштвом која легално послују. Циљ ове фазе је да се обави што већи број легалних трансакција како би се прикриле везе између новца и криминалне активности од које потиче.

Интеграција подразумева улажење илегално стеченог новца у легалне токове и његову интеграцију у финансијски систем. Користи се за куповину некретнина, контролних пакета акција акционарских друштава, давање у закуп некретнина је законито, а приход од закупнине није сумњив. У овој фази новац се често улаже у привредна друштва са пословним тешкоћама, која након тога настављају успешно да раде, а резултати пословања представљају законите приходе. У овој фази тешко је открити незаконито порекло новца (Национална стратегија за борбу против прања новца, 2008: 2). Наведене фазе новца у пракси су међусобно испреpletене па их је тешко разликовати. Њихова раздвајање ограничило би приступ овом проблем, где је могуће користити неограничени број техника и метода у зависности од обима средстава и величине и опасности ризика од откривања.

Развој информационих технологија, флексибилност у деловању, стручна помоћ, огромна финансијска средства која стоје на располагању, олакшавају прање новца и његов пренос преко границе. Земље у транзицији са недовољно изграђеним институцијама за сузбијање криминала којима су потребне инвестиције да би покренуле своју економију, представљају центре за прање прљавог новца, те су стално на мети криминалних организација (Слијепчевић, 2014: 100-101).

Прање новца и банке

Због свог значаја у финансијском систему и чињенице да представљају велики део финансијског тржишта, банке имају посебно место у систему спречавања прања новца и финансирања тероризма. Разлози су вишеструку: технички су добро опремљене и имају високу квалификациону структуру запослених; развијањем својих аналитичких процедура оспособљене су за рано детектовање сумњивих трансакција; помажу органу надлежном за спречавање прања новца да прикупи писмене доказе о сумњивим трансакцијама; обвезници располажу базама података о клијентима на основу извршене идентификације (Fijat, 2012: 54).

У области спречавања прања новца и финансирања тероризма Народна банка Србије (НБС) има двоструку улогу: као регулатор и као супервизор. Регулаторска улога огледа се у изради, односно учешћу у изради појединих секторских закона и подзаконских аката који имају за циљ и смањивање могућности прања новца и финансирања тероризма кроз финансијске институције чије пословање контролише. Улогу супервизора НБС почиње процесом издавања дозвола за рад, након чега, кроз поступак надзора, прати да ли се прописи континуирано испуњавају и процењује адекватност система за спречавање прања новца и финансирања тероризма, како би се спречило да се обављање тих активности одвија кроз финансијске институције. Уколико се идентификују слабости у начину спровођења мера спречавања прања новца и финансирања тероризма, НБС предузима одговарајуће корективне мере у складу с прописима (<https://www.nbs.rs>). На том плану НБС активно сарађује с домаћим и иностраним институцијама.

Програм банака за спречавање прања новца и финансирања тероризма заснива се на *FATF*-им Међународним стандардима у борби против прања новца и финансирања тероризма и ширења оружја за масовно уништење. У њима велика пажња поклања се Превентивним мерама које обухватају следеће препоруке: 9) Закони о чувању пословних тајни финансијских институција; 10) Познавање и праћење странке; 11) Вођење евиденције, 12) Политички експонирана лица, 13) кореспондентско банкарство, 14) Пренос новца иоли вредносних пошилики, 15) Нове технологије, 16) Електронски трансфер, 17) Поверљавање појединих послова трећим лицима, 18) Унутрашње контроле и пословне јединице и друштва ћерке са седиштем у страниј држави, 19) Државе вишег степена ризика, 20) Подношење извештаја о сумњивим трансакцијама, 21)

Дојављивање и тајност пословања, 22) ДНФБП:⁷ Познавање и праћење странке; 23) ДНФБП: Остале мере (FATF, 2012). Полази се од тога да државе треба да обезбеде да закони о чувању пословне тајне финансијских институција не осујете спровођење препоруке FATF-a.

У циљу анализе досадашњег искуства о начинима и техникама на које је могуће опрати новац у нашој, Управа за спречавање прања новца Републике Србије, уз подршку Организације за европску безбедност, покренула је пројекат писања типологија прања новца у Републици Србији и издала две књиге. Типологије прања новца које су обрађене у првој књизи везане су за банкарски сектор, мењачке послове, тржиште капитала, сектор осигурања и др. Најчешћи начини да се законом предвиђене банкарске услуге и шифре основа по којима се врше трансакције, искористе да се „прљави“ новац интегрише кроз банкарски систем били су: 1) кредити са 100% депозитом обезбеђењем или превремена отплата кредита; 2) велике готовинске уплате без реалног основа или неуобичајене за клијента; 3) плаћање по основу промета робе, а нарочито услуга са оф шор (off-shore) компанијама; 4) плаћање по основу услуга новоотвореним домаћим фирмама; 5) готовинске уплате по основу позајмице оснивача за ликвидност предузећа (Типологија прања новца у Републици Србији, 2012: 6). Типологије издате 2015. године, обрађују типологије које су према Националној процени ризика најзначајније са аспекта прања новца: пореска утаја, коруптивна кривична дела (давање мита, примање мита, проневера, злоупотреба службеног положаја, злоупотреба положаја одговорног лица,...) и стављање у промет опојних дрога (Пантелић, Иванић, Попић и други, 2015).

Када се ради о финансијским институцијама, начини прања новца могу се класификовати сходно фазама. Типични примери прања новца у фази улагања су: полагање депозита на рачуне клијената, мењање новчаница мањих за новчанице већих апоена, инвестирање у пословне активности у којима се највише користи готовина као покриће депоновања прљавог новца у банку, куповина разних облика платних инструмената. Примери прикривања су трансфер новца у иностранство, депоновање кеша у међународним банкарским системима, а интеграције превремена отплата кредита, плаћање фалсификованих рачуна, комплексна мрежа међународних трансакција које онемогућавају праћење оригиналног извора средстава (Fijat, 2012: 15). По врсти трансакција разликују се: кријумчарење, уситњавање, укрупњавање, привидно задуживање, готовинско пословање, виртуална предузећа и друго (Ibid: 16).

Свака банка у своме пословању сусреће се са различитим врстама ризика који могу проузроковати негативне ефекте на пословање банке. Управљање ризицима у банкарском пословању обухвата идентификовање, мерење и процену ризика с циљем минимизирања њихових негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке. Банка је дужна да образује посебну организациону јединицу у чијем је делокругу управљање ризицима и својим актима пропише процедуре за идентификовање, мерење и процену ризика, као и за управљање ризицима (<https://www.nbs.rs>). Са прањем новца и финансирањем

⁷ ДНФБП - Одређене нефинансијске пословне организације и самосталне професије.

тероризма повезани су репутациони, оперативни, правни и концентрациони ризик. Репутациони ризик се односи на могућност настанка губитака услед негативног утицаја на тржишно позиционирање банке услед неповољног става јавности о пословању банке, без обзира да ли за то постоји основ или не. Оперативни ризик је ризик од могућег настанка негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке који су последица пропуста (ненамерних и намерних) у раду запослених, неодговарајућих интерних процедура и процеса, неадекватног управљања информационим и другим системима у банци, као и услед наступања непредвидивих екстерних догађаја. Сходно томе, оперативни ризици се могу поделити у седам категорија: интерне преваре; екстерне преваре; праксе везане за запослене и безбедност на радном месту; клијенти, производи и пословна пракса; физичка оштећења имовина; ремећење пословних операција и падови система; извршење испорука и управљање процесом (Ћијат, 2012: 54). Свака од наведених категорија има своје поткатегије и активности. Правни ризик је део оперативног ризика који подразумева могућност настанка негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке проистеклих из судских спорова по основу неиспуњења уговорних и законских обавеза, као и услед казни и санкција изречених од стране надлежног регулаторног тела. Ризик од концентрације је ризик који директно или индиректно произилази из изложености банке према истом или сличном извору настанка ризика, односно истој или сличној врсти ризика.

Банке користе софтвере за препознавање сумњивих трансакција или лица која врше сумњиве трансакције. У софтвер су имплементирани и одређени индикатори за прање новца: трансакције готових уплата и исплата изнад 15.000,00 еура у динарској противвредности и извршених у року од неколико дана, трансакције са ризичним земљама, повећан промет по рачуну у односу на претходни период, брз проток средстава преко рачуна, активирање рачуна након дужег периода мировања и др. Информациони системи омогућавају праћење, анализу и пријаву сумњивих активности клијената банке чиме се смањује могућност да банкарским службеницима „промакне“ сумњива трансакција са аспекта прања новца, односно финансирања тероризма (Управа за спречавање прања новца, 2015: 5).

Сумњиве и готовински трансакције које је Управа за спречавање прања новца примила од стране банака, приказане су у *табели 1*.

Табела 1. Број пријављених сумњивих и готовинских трансакција од стране банака у периоду од 2012. до 2014. године

	2012	2013	2014
Број пријављених сумњивих трансакција од стране банака	781	594	552
Број трансакција пријављених као готовинских	242.438	221.411	190.601

Извор: *Управа за спречавање прања новца (2015): Analiza banaka na poslovima za sprečavanje i otkrivanje praња novca i finansiranja terorizma 2012 – 2014. godina; <http://www.apml.gov.rs/> (3. 11. 2016.)*

Банке које пријављују већи број трансакција као сумњивих показују квалитет у анализу трансакција и активности клијената пре пријаве. У преко 90% случајева информације се прослеђују на даље поступање другим државним органима. У просеку око трећине сумњивих трансакција остају на праћењу, а код 9 банака више од половине пријављених трансакција није прешло у даљи рад, што указује на потребу за даљом обуком како би се побољшао квалитет анализе трансакција код обвезника (Управа за спречавање прања новца, 2015: 9).

Банке су у 2015. години пријавиле 737 сумњивих трансакција, од чега је 152 трансакције остало у Управи за спречавање прања новца на праћење, док су остале прослеђене другим надлежним органима у Републици Србији на поступање. Такође, банке су Управи пријавиле 10 најављених трансакција које још увек нису биле извршене у тренутку пријаве, а за које је на основу до тада расположивих података формирана сумња у прање новца. Овде се радило о покушају да се у финансијски систем Републике Србије убаци новчана средства великих износа, при чему су као сврху планираних трансфера лица су наводила инвестиције у Србији, без конкретних доказа о чему се тачно ради, Због сумње у финансирање тероризма банке су Управи пријавиле 4 трансакције (Управа за спречавање прања новца, 2016).

Идентификовање, процена, праћење и управљање усклађености пословања у банкама (Ibid, 65) је у надлежности функције контроле усклађености пословања (*Compliance*). Комплајанс успоставља систем интерних контрола како би се осигурала непрестана усклађеност са законима и другим прописима, укључује независно проверавање усклађености од стране интерне контроле, ревизије и спољне ревизије, одређује службеника за усклађеност који је одговоран за свакодневну усклађеност са законима и другим прописима, осигурава одговарајућу обуку особља банке.

Кроз спровођење процедура: успостављање ефикасне политике познавања клијената, пажња на комитенте који обављају или учествују у трансферима средстава велике вредности, изrada и одржавање извештаја о трансакцијама и незаконитим референцама, банке помажу у спречавању прања новца.

Закључак

У савременим глобалним условима пословања и либералних токова робе, услуга, људи и капитала, финансијска стабилност је један од кључних предуслова континуираног раста глобалне светске привреде. Савремени развој технологија отвара бројне нове могућности пословања, трговања, сарадње и размене иноформација, новца, капитала, али паралелно отвара и нове ризике везане за проблем злоупотребе, сигурности и нелегалних активности.

Овај рад се бави једним аспектом нелегалних активности који директно утиче на финансијску стабилност на националном, регионалном или глобалном нивоу, а то је прање новца. Прање новца се односи на промену незаконито

стеченог новца на начин да изгледа легалан и оно омогућава криминалним структурама контролисање средстава произашлих из њихових активности, сигурну потрошњу, тј. инвестирање тих средстава, избегавање сумње и откривања, као и конфискације или одузимања.

У циљу суочавања, и пре свега спречавања феномена прања новца, свет користи легални инструментаријум који ће пре свега идентификовати ове криминалне радње, затим их санкционисати, и као резултат органичити њихову појаву. Рад анализира постојећу законску регулативу на глобалном нивоу (Уједињене нације), регионалном нивоу (ЕУ) и националном нивоу. Домаћа законска регулатива преузима међународне и евроске легислативне норме и стандарде и преводи их у домаће законе које треба имплементирати у пракси. Уклађеност законске регулативе на ова три нивоа је од изизетне важности с обзиром да идентификација, санкционисање и ограничавање процеса прања новца захтева међународну срадњу и заједничко деловање.

Сегмент од посебног значаја када се анализира и прати прање новца је банкарски сектор где се финансијске трансакције и реализују. У том контексту посебно је обрађена улога банака у сва три дела овог процеса— улагање, прикривање и интеграција опраног новца. Народна банка Србије (НБС) има двоструку улогу у области спречавања прања новца: као регулатор и као супервизор, али и свака банка настоји да применом регулативе у свом пословању и адекватном контролом и супервизијом ограничи ове феномене и обезбеди минимизирања њихових негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке.

Литература:

1. Bjelajac, Željko; Jovanović, Milovan (2012): Specificnosti fenomena pranja novca, *Megatrend revija*, 9(3), 99-117.
2. Buchanan, Bonnie (2004): Money laundering—a global obstacle, *Elsevier Research in International Business and Finance* 18 (2004) 115–127.
3. Cindori, Sonja (2007): Sustav sprječavanja pranja novca, *Financijska teorija i praksa*, 31(1), 55-72.
4. Condemi, Marcello & De Pasquale, Francesco. (2005): *International profiles of the activity to prevent and combat money laundering*. Italy
5. Cox, Dennis (2014): *Handbook of Anti Money Laundering*, John Wiley & Sons, Ltd., London.
6. Fijat, Ljiljana (2013): Ocena sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma u bankama, *Ekonomске теме*, 51(1): 209-255.
7. Gallant, Michelle M. (2005): *Money Laundering and the Proceeds of Crime: economic crime and civil remedies*, Published by Edward Elgar, Cheltenham, UK.
8. Gilmore, Bill (2011): *Dirty Money: The Evolution of International Measures to Counter Money Laundering and the Financing of Terrorism (4th ed)*, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
9. Graham, Toby (2003): *Series Money Laundering*, Butterworths, Trowbridge, Wiltshire, UK.

10. Klasens, Rože (2006): *Sprečavanje pranja novca*, Udruženje banaka Srbije, Beograd.
11. Ritzer, George (2010). *Globalization: a basic text*. West Sussex: Wiley – Blackwell.
12. Schott, Paul A. (2006): *Reference guide to anti-money laundering and combating the financing of terrorism* (2nd Ed.). Washington, DC, The World Bank.
13. Bjelajac, Željko; Zirojević, Mina (2014): Bezbednosna kultura u eri globalizacije, *Kultura polisa*, god. XI (2014), br. 23, str. 77-99.
14. Đurović, Đuro (2015): *Osnovi krivičnog prava i krivičnog postupka*, Beogradska poslovna škola – Visoka škola strukovnih studija, Beograd.
15. Jovašević, Dragan (2013): Pranje novca – Međunarodni standardi i pravo Republike Srbije, *Teme*, vol. 37, no. 4, pp. 1833-1853.
16. Slijepčević, Lj. (2014): Pranje novca prema domaćem i međunarodnom zakonodavstvu, *BRANIČ – Časopis za pravnu teoriju i praksu*, br. 3-4, 97-114.
17. Fijat, Ljiljana (2012): *Mere protiv pranja novca u bankama*, Zadužbina Andrejević, Novi Sad.

Међународни документи и домаћи прописи

1. Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, „Službeni glasnik RS“, br. 20/2009, 72/2009, 91/2010 i 139/2014.
2. Konvencija Saveta Evrope o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom, „Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 7/2002; „Službeni list SCG - Međunarodni ugovori“, br. 18/2005.
3. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije (2003), „Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 12/2005.
4. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci (1988), „Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori“, br. 14/90.
5. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i dopunskih protokola (2000), „Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 6/2001.
6. Krivični zakonik, „Službeni glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 i 108/2014.
7. Krivičnopravna konvencija Saveta Evrope o korupciji, „Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 2/02; „Službeni list SCG - Međunarodni ugovori“, br. 12/05.
8. Međunarodna konvencija o suzbijanju finansiranja terorizma (1999), „Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 7/2002.
9. Nacionalna strategija za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, Službeni glasnik RS, br 89/2008
10. Nacionalna strategija za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, Službeni glasnik RS, br. 3/2015.

Интернет извори:

1. Basel Committee on Banking Supervision (2001): *Internal audit in banks and the supervisor's relationship with auditors*, August 2001, <http://www.bis.org/publ/bcbs84.pdf> (01. 11. 2016.)
2. Basel Committee on Banking Supervision (2002): *Internal audit in banks and the supervisor's relationship with auditors: A survey*, August, 2002, <http://www.bis.org/publ/bcbs92.pdf> (01. 11. 2016.)
3. Basel Committee on Banking Supervision (2003b): *General guide to Account Opening and Customer identification, Attachment to Basel Committee publication No 85 Customer due diligence for banks*, <http://www.bis.org/publ/bcbs85annex.htm> (01. 11. 2016.)

4. Basel Committee on Banking Supervision (2003a): *Consolidates KYC Risk Management*, <http://www.bis.org/publ/bcbs101.htm> (01. 11. 2016.)
5. Core principles for effective banking supervision (2012), <http://www.bis.org/publ/bcbsc30.pdf> (01. 11. 2016.)
6. Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0060> (01. 11. 2016.)
7. FATF (2012): *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*, updated October 2016, FATF, Paris, www.fatf-gafi.org/recommendations.html (01. 11. 2016.)
8. Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) Misija u Srbiji i Uprava za sprečavanje pranja novca (2012): *Tipologija pranja novca u Republici Srbiji*, <http://www.apml.gov.rs/> (3. 11. 2016.)
9. Prevention of Criminal Use of the Banking System for the Purpose of Money-Laundering (1988), <http://www.bis.org/publ/bcbsc137.pdf> / (3. 11. 2016.)
10. Pantelić, Jelena; Ivanić, Saša; Popić, Dimitrije; i dr. (2015): *Tipologija pranja novca / Studije slučaja pranja novca*, Misija OEBS-a u Srbiji, Beograd, http://www.apml.gov.rs/REPOSITORY/1662_tipologije-pranja-novca-2015.pdf (3. 11. 2016.)
11. Uprava za sprečavanje pranja novca (2015): *Analiza banaka na poslovima za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma; 2012-2014. godina*; <http://www.apml.gov.rs/> (10. 11. 2016.)
12. Uprava za sprečavanje pranja novca, *Izveštaj o radu Uprave za sprečavanje pranja novca za period od 1.1.2015. do 31.12.2015. godine*, www.apml.gov.rs/REPOSITORY/1581_godisnji-izvestaj-o-radu-za-2015-lat.doc (10. 11. 2016.)
13. <http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers>
14. <https://www.nbs.rs>.

THE IMPORTANCE OF A SINGLE LEGAL FRAMEWORK FOR THE PREVENTION OF MONEY LAUNDERING IN THE BANKING SECTOR

Summary: Money laundering as a global phenomenon has been present on the world economic scene since the early years of 20th century. Under the conditions of the rising world economy interdependence and the process of the world capital flow liberalization new possibilities for the realization of various financial transactions that may be included in the concept of money laundering are created. This paper will primarily deal with the global, regional and national legislation necessary for providing of the global legal framework that can limit and reduce money laundering activities to a minimum. Harmonized global legal infrastructure is seen as an important precondition for the proper implementation of national legislation in the field of prevention of money laundering. Domestic legislation will be separately analyzed in order to examine its compliance with European standards and regulations. Baseline analysis of regulations in the area of prevention of money laundering at different levels is motivated by the need to prevent negative consequences such as: undermining stability, transparency and efficiency of the financial system of the country; avoiding economic disorders and instability, endangering the reform programs, reduce investments, losing

reputation of the state and endangering national security. Implementation of rules and regulation against money laundry is of special importance in the banking sector having in mind its role as the main channel for financial transactions of different kinds, some of which can be connected with money laundry activities.

Key words: money laundering, criminal act, typologies of money laundering, banking, preventive measures